

Fiskeri- og havministeren

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

26/237-3

21. januar 2026

Fiskeri- og havministerens vurdering av representantforslag - Dokument 8:76S (2025 - 2026)

Jeg viser til brev 7. januar fra Kommunal- og forvaltningskomiteen til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet v/ statsråd Karianne Oldernes Tung med anmodning om vurdering av representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Ludvig Thorheim og Erlend Larsen om å sikre Norge mot forstyrrelser av satellittnavigasjon (Dokument 8:76 S (2025–2026)). Anmodningen er overført til Nærings- og fiskeridepartementet ved undertegnede som ansvarlig statsråd for posisjonsbestemmelse, navigasjon og tidsbestemmelse (PNT).

Representantene Thorheim og Larsen har fremmet følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen utrede hvilke økonomiske konsekvenser et bortfall av GNSS vil få for Norge.
2. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en risikovurdering sammen med brukere av GNSS, og komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan man kan redusere risiko og sårbarhet i samfunnet.
3. Stortinget ber regjeringen vurdere om Norge bør installere eLoran eller andre typer alternative navigasjonssystemer som er vanskelige å jamme, eller som ikke lar seg jamme.

Generelle kommentarer

Slik representantene Thorheim og Larsen påpeker i bakgrunnen for representantforslaget, brukes i dag satellittbaserte systemer for posisjonsbestemmelse, navigasjon og tidsbestemmelse (PNT) på stadig flere samfunnsområder, blant annet forsvar, strømforsyning, elektronisk kommunikasjon, digitale tjenester, bank- og finanstjenester, helse og omsorg, nød- og beredskapstjenester, transport, petroleumsproduksjon, sjømatproduksjon og landbruk. De satellittbaserte PNT-systemene har god tilgjengelighet og

presisjon, og de bidrar til effektive tjenester. Samtidig innebærer den omfattende bruken og avhengigheten av slike tjenester at samfunnet vårt er sårbart ved bortfall som følge av vilde handlinger eller teknisk svikt i tjenestene.

Nasjonal strategi for posisjonsbestemmelse, navigasjon og tidsbestemmelse (PNT-strategien) ble lagt frem i 2018, og er fremdeles gjeldende. Hovedmålet med strategien er å styrke samfunnssikkerheten gjennom å bidra til bevissthet om avhengighet av satellittbaserte PNT-systemer (GNSS) på ulike samfunnsområder, og å redusere samfunnets sårbarhet for svikt i disse systemene gjennom forebyggende tiltak og beredskap. Behov for tiltak innenfor hver sektor vurderes av sektoren selv og de ansvarlige myndighetene, i tråd med ansvarsprinsippet i departementenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap.

Det har skjedd en betydelig utvikling i bruken av satellittbaserte PNT-tjenester de senere årene. Slike tjenester brukes nå på enda flere samfunnsområder enn tidligere, og avhengigheten av nøyaktig posisjonsbestemmelse, navigasjon og tidsbestemmelse har økt. Samtidig er det gjennomført en rekke tiltak som gjør oss bedre rustet til å håndtere svikt eller degradering av de satellittbaserte PNT-tjenestene. Flere virksomheter som er avhengige av nøyaktig tidsbestemmelse, har nå egne atomklokker som back-up, og det reduserer sårbarheten. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom), som har ansvaret for forvaltning av radiofrekvensspekteret, har også styrket sin kapasitet til å detektere og lokalisere støykilder som påvirker satellittbaserte PNT-tjenester. Dette gir bedre oversikt over forstyrrelser i tjenestene og bedre muligheter til å håndtere støykilder.

Videre har regjeringen identifisert PNT som en grunnleggende nasjonal funksjon (GNF). Dette innebærer at Nærings- og fiskeridepartementet (NFD), som har ansvar for GNF PNT, skal underlegge virksomheter som har avgjørende betydning for GNFen sikkerhetsloven og identifisere virksomheter som er av vesentlig betydning. Objekter eller infrastruktur som er avgjørende for den grunnleggende nasjonale funksjonen skal deretter pekes ut og beskyttes gjennom sikringstiltak etter sikkerhetsloven. Dette vil redusere risikoen.

Bevisstheten om avhengigheter og sårbarhetsreduserende tiltak er betydelig styrket, blant annet gjennom «Samordningsforum for GNSS». Forumet er etablert av Nkom og Direktoratet for romvirksomhet, og omfatter en rekke virksomheter i ulike sektorer. Det årlige arrangementet «Jammetest», som arrangeres av Statens vegvesen, Nkom, Forsvarets forskningsinstitutt, Justervesenet, Direktoratet for romvirksomhet, Kartverket, Avinor og Testnor på Andøya, gir industri, myndigheter og academia mulighet til å teste hvordan utstyr fungerer ved ulike former for signalforstyrrelser av satellittbaserte PNT-tjenester. Dette gir kunnskap om både konsekvenser av signalforstyrrelser og mulige sårbarhets- og konsekvensreduserende tiltak. «Jammetest» har nå utviklet seg til en internasjonal arena, der bl.a. utenlandske utstyrprodusenter og bilprodusenter tester hvor motstandsdyktig PNT-utstyret de har utviklet er mot jamming, spoofing og annen uønsket påvirkning.

Jeg vil også nevne at regjeringen nå igangsetter arbeidet med en ny stortingsmelding om romvirksomhet, som vil gi retning for norsk romvirksomhet i en endret geopolitisk situasjon.

Regjeringen tar sikte på å legge frem stortingsmeldingen i løpet av 2027. Frem mot 2027 skal meldingsprosessen brukes aktivt for å synliggjøre norsk romvirksomhet og samfunnets avhengighet av satellittbaserte tjenester, deriblant PNT.

Kommentarer til forslag 1

Jeg vil informere om at regjeringen allerede har igangsatt en utredning av hvilke økonomiske konsekvenser et bortfall av globale satellittnavigasjonssystemer (GNSS) vil kunne få for Norge. På oppdrag fra NFD gjennomfører Menon Economics en samfunnsøkonomisk analyse av satellittbaserte tjenester for PNT. Utredningen skal styrke kunnskapen om hvor omfattende avhengigheten av satellittbaserte PNT-tjenester er på ulike samfunnsområder, hvilke positive virkninger som skapes gjennom bruken og hvilke negative virkninger/samfunnsøkonomiske konsekvenser et bortfall eller forstyrrelser av tjenestene vil ha. Utredningen ble igangsatt høsten 2025, og vil foreligge våren 2026.

Kommentarer til forslag 2

Jeg vil informere om at Nærings- og fiskeridepartementet har igangsatt en utredning som delvis svarer på forslaget. Utredningen gjennomføres av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), og vurderer samfunnets avhengighet av satellittbasert PNT. Utredningen har et totalforsvarsperspektiv, og ser blant annet på bruk av satellittbaserte PNT-tjenester i ulike sektorer, konsekvenser ved utfall av slike tjenester, inkludert for totalforsvaret, og aktuelle tiltak for å redusere sårbarhet for og konsekvenser av svikt i PNT-tjenestene. Utredningen vil foreligge i første kvartal 2026. Også utredningen som Menon Economics gjennomfører på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet vil belyse risiko knyttet til bortfall og forstyrrelser av satellittbaserte PNT-tjenester, og peke på mulige risikoreduserende tiltak. Begge de aktuelle utredningene baserer seg på intervjuer og informasjonsinnhenting fra et bredt spekter av brukere av satellittbaserte PNT-tjenester på ulike samfunnsområder, både i offentlig og privat sektor.

Jeg vil samtidig understreke at det er den enkelte sektormyndighet som har ansvaret for å oppdatere beredskapsplaner og -tiltak i lys av risikobildet. Behov for tiltak innenfor hver sektor vurderes av sektoren selv og de ansvarlige myndighetene, i tråd med ansvarsprinsippet i departementenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap. Når vi nå får bedre kunnskap om sårbarhet for svikt i satellittbaserte PNT-tjenester og mulige risikoreduserende tiltak, får også sektormyndighetene et bedre grunnlag for å utvikle beredskapsplaner og vurdere risikoreduserende tiltak.

Kommentarer til forslag 3

Jeg vil peke på at utredningene som FFI og Menon Economics gjennomfører på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet vil gi grunnlag for å vurdere tiltak for å redusere risiko knyttet til bortfall av satellittbaserte PNT-tjenester. Jeg er kjent med at utredningen fra FFI vil omtale alternativer til dagens globale satellittnavigasjonssystemer (GNSS). Videre har flere sektorer som i stor grad benytter satellittbaserte PNT-tjenester til navigasjonsformål, herunder sjøtransporten og luftfarten, allerede alternative navigasjonssystemer som kan benyttes ved bortfall eller degradering av satellittbaserte PNT-tjenester. For sjøtransporten er

det etablert en omfattende navigasjonsinfrastruktur med fyr, fyrlykter, merker og radarsvarere langs hele kysten. Bruk av radar er også uavhengig av satellittbaserte PNT-tjenester, og er nyttig ved kystnær navigasjon. I luftfarten finnes det bakkebaserte radionavigasjonssystemer som kan benyttes dersom satellittbaserte PNT-tjenester er utilgjengelige.

Jeg vil også nevne at Nkom og Justervesenet, på oppdrag fra Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet, har utredet behovet for en nasjonal infrastruktur for distribusjon av nøyaktig tid i Norge. I utredningen kartlegges bruk av og avhengighet til nøyaktig tid i ulike sektorer. Ulike tekniske løsninger for distribusjon av nøyaktig tid som alternativ til globale satellittnavigasjonssystemer (GNSS) er vurdert, og det anbefales en løsning for nasjonal infrastruktur for distribusjon av nøyaktig tid i Norge. Rapporten ble overlevert 30. juni 2025, og departementene har nylig bedt om innspill til utredningen som ledd i det videre arbeidet.

Samlet sett mener jeg at utredningene nevnt over vil gi regjeringen et godt grunnlag for å vurdere om det er hensiktsmessig å etablere alternativer til dagens globale satellittnavigasjonssystemer, herunder en nasjonal infrastruktur for distribusjon av nøyaktig tid i Norge.

Med hilsen

Marianne Sivertsen Næss